CODACONS JA FEDERCONSUMATORI

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

PHILIPPE LÉGER

esitatud 3. märtsil 2005 [1]

1. Kas imikute ja väikelaste eritoiduks mõeldud toiduained peavad kandma märgistust, milles on mainitud, et need toiduained on toodetud teatud geneetiliselt muundatud organismidest (edaspidi „GMO"), kui need sisaldavad juhusliku saastatuse tõttu neist organismidest saadud aineid koguses, mis ei ületa 1%?

2. See on sisuliselt küsimus, mille esitas Consiglio di Stato (Itaalia) menetluse raames, milles vaidlustatakse ministri dekreedi õiguspärasus.

3. Küsimusega palutakse Euroopa Kohtul täpsustada nõukogu 26. mai 1998. aasta määruse (EÜ) nr 1139/98, mis käsitleb direktiivis 79/112/EMÜ, [2] mida on muudetud komisjoni 10. jaanuari 2000. aasta määrusega nr 49/2000, [3] sätestamata andmete kohustuslikku lisamist teatavate geneetiliselt muundatud organismidest toodetud toiduainete märgistusele, teatud sätete *rationae materiae* kohaldamisala.

I. Õiguslik raamistik

A. *Ühenduse õigusnormid*

4. Toiduainete märgistuse kohta on vastu võetud arvukalt teiseseid õigusakte. Mõnda neist kohaldatakse kõigi toiduainete suhtes ning need omavad seega üldist ja horisontaalset ulatust, teisi kohaldatakse ainult teatud kindlaksmääratud toiduainete suhtes ning need on seega erinormid.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — EÜT L 159, lk 4; ELT eriväljaanne 13/20, lk 287.

3 — EÜT L 6, lk 13; ELT eriväljaanne 13/24, lk 226 (edaspidi „muudetud määrus nr 1139/98").

1. Toiduainete märgistust puudutavad üldised õigusnormid

5. Üldised õigusnormid toiduainete märgistuse alal said alguse nõukogu 18. detsembri 1978. aasta direktiivi 79/112/EMÜ lõpptarbijale müüdavate toiduainete märgistust, esitlust ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta [4] vastuvõtmisest.

6. Nimetatud direktiivi kolmanda põhjenduse kohaselt oli direktiivi eesmärk sätestada ühenduse üldist laadi eeskirjad, mida kohaldatakse horisontaalselt kogu turuleviidava toidu suhtes.

7. Direktiivi artikkel 3 kehtestas põhimõtte, mille kohaselt pidi toiduainete märgistamisel esitama mitmed üksikasjalikud andmed, mis olid ammendavalt loetletud ning mis hõlmasid ka koostisosade loetelu.

8. Sellel põhimõttel oli siiski mitu erandit. Nimelt oli vastavalt direktiivi 79/112 artiklile 4 võimalik, et ühenduse erinormides, mida kohaldatakse konkreetsete toiduainete suhtes, tehakse erand teatud andmete, kaasa arvatud koostisosade loetelu, märgistusele lisamise kohustusele, [5] või vastupidi, nähakse ette muude andmete esitamine lisaks nimetatud direktiivi artiklis 3 ammendavalt loetletud andmetele. [6] Artiklis 4 oli sätestatud ka, et vastavate ühenduse õigusnormide puudumisel võivad märgistusele selliseid nõudeid seada liikmesriigid, kui nad täidavad teatud tingimused. [7]

9. Kõik need direktiivi 79/112 sätted võttis sisuliselt üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. märtsi 2000. aasta direktiiv 2000/13/EÜ toidu märgistamist, esitlemist ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta. [8] Tervishoiuministri 31. mai 2001. aasta dekreedi nr 371 [9] avaldamise

4 — EÜT 1979, L 33, lk 1.

5 — Vt direktiivi 79/112 artikli 4 lõige 1.

6 — Vt sama direktiivi artikli 4 lõike 2 esimene lõik.

7 — Vt sama direktiivi artikli 4 lõike 2 teine lõik.

8 — EÜT L 109, lk 29; ELT eriväljaanne 15/05, lk 75. Direktiiviga 2000/13 vaid kodifitseeritakse kehtetuks tunnistatavat direktiivi 79/112, mida on sageli muudetud.

9 — *GURI* nr 241, 16.10.2001, lk 4 (edaspidi „vaidlustatud dekreet").

kuupäeval (16. oktoober 2001), st kuupäeval, millest tuleb põhikohtuasja lahendamisel nimetatud dekreedi õiguspärasuse hindamiseks lähtuda, kehtis just direktiiv 2000/13.

2. Toiduainete märgistust puudutavad erinormid

10. Direktiivi 79/112 artikli 4 alusel võeti imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete osas ning GMO-dest toodetud toiduainete osas vastu erinormid.

a) Imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete märgistust puudutavad õigusnormid

11. Nõukogu 3. mai 1989. aasta direktiivi 89/398/EMÜ eritoiduks ettenähtud toiduaineid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta[10] artikli 7 lõikes 1 on täpsustatud, et direktiivi 79/112 kohaldatakse direktiivi 89/398 artiklis 1 nimetatud toodete suhtes, mille seas on ka (tervetele) imikutele ja väikelastele mõeldud tooted.

12. Direktiivi 89/398 artikli 3 lõige 1 kehtestab põhimõtte, mille kohaselt peab kõnealuste toodete laad või koostis olema selline, et need tooted sobiksid sellisteks toitudeks, milleks need on ette nähtud. Sellega seoses näeb direktiivi artikli 4 lõige 1 ette, et samas direktiivis nimetatud toiduainete kohta võetakse vastu eridirektiivid, mis käsitlevad toiduainete laadi või koostist, toorainete kvaliteeti ning nende toiduainete märgistust.

13. Artikli 4 lõike 1 alusel võeti vastu kaks eridirektiivi:

— komisjoni 14. mai 1991. aasta direktiiv 91/321/EMÜ imiku piimasegude ja jätkupiimasegude kohta[11] ja

10 — EÜT L 186, lk 27; ELT eriväljaanne 13/10, lk 9.

11 — EÜT L 175, lk 35; ELT eriväljaanne 13/10, lk 278. „Imiku piimasegud" on määratletud kui neljal kuni kuuel esimesel elukuul imikute eritoiduks ettenähtud toiduained, mis sellistena rahuldavad selles vanuses imikute toitumisvajadused (vt artikli 1 lõike 2 punkt c). „Jätkupiimasegud" on määratletud kui üle nelja kuu vanuste imikute eritoiduks ettenähtud toiduained, millest selles vanuses imikud saavad oma järk-järgult mitmekülgsemaks muutuvas toiduvalikus peamise vajamineva vedelikukoguse (vt artikli 1 lõike 2 punkt d). Direktiiv 91/321 käsitleb „imiku piimasegusid" ja „jätkupiimasegusid", mis on toodetud lehmapiima- ja sojavalkudest kas eraldi või seguna (teine põhjendus).

— komisjoni 16. veebruari 1996. aasta direktiiv 96/5/EÜ imikutele ja väikelastele mõeldud teraviljapõhiste töödeldud toitude ja muude imikutoitude kohta.[12]

14. Direktiivi 91/321 artikli 3 lõiked 1 ja 2 sätestavad, et imiku piimasegude ja jätkupiimasegude tootmisel kasutatakse direktiivi lisades määratletud valguallikaid ja vajaduse korral teisi koostisaineid, mis üldtunnustatud teadusandmetel sobivad imikute eritoiduks nende sünnist alates. Direktiivi artikli 5 lõige 1 lisab, et imiku piimasegude ja jätkupiimasegude tootmiseks võib kasutada ainult (III lisas ammendavalt loetletud) teatud aineid, et rahuldada imiku toitumisvajadus.[13] Artiklis on märgitud, et nende ainete puhtusekriteeriumid nähakse ette hiljem.

15. Lisaks nimetatud sätetele näeb direktiivi 91/321 artikli 6 lõige 1 ette, et need segud ei tohi sisaldada ühtegi ainet imikute tervisele ohtlikus koguses. Selles osas on märgitud, et vajaduse korral nähakse hiljem ette kõikide selliste ainete piirmäärad.

16. Peale imikutele mõeldud toiduainete tootmist ja koostist puudutavate sätete on direktiivi 91/321 artikli 7 lõikes 2 ette nähtud, et nende ainete märgistusel lisatakse direktiivis 79/112 sätestatutele rida üksikasju.[14] Lisaandmed käsitlevad toiduainete vitamiini-, valkude, lipiidide ja süsivesikute sisaldust, energiasisaldust või kasutusviisi.

17. Kõik nimetatud sätted võeti imikutele (alla 12 kuu vanused) ja väikelastele (ühe kuni kolme aasta vanused) mõeldud teraviljapõhiste töödeldud toitude ja muude imikutoitude osas sisuliselt üle direktiiviga 96/5.

12 — EÜT L 49, lk 17; ELT eriväljaanne 13/15, lk 442. „Teraviljapõhised töödeldud toidud" hõlmavad: lihtsaid teraviljatoite, mille tarvitamiseks on lisatud või tuleb lisada piima või muid sobivaid vedelikke; teraviljatoite, mis sisaldavad kõrge valgusisaldusega koostisaineid ja mille tarvitamiseks on lisatud või tuleb lisada vett või muud valguvaba vedelikku; pastatooteid, mida tarvitatakse pärast vees või muus sobivas vedelikus keetmist; kuivikuid ja küpsiseid, mida tarvitatakse kas valmiskujul või peenestatuna koos vee, piima või muu sobiva vedelikuga (artikli 1 lõike 2 punkt a). „Imikutoidud" hõlmavad muid kui teraviljapõhiseid töödeldud toite (artikli 1 lõike 2 punkt b). „Imikud" on alla 12 kuu vanused lapsed ja „väikelapsed" ühe kuni kolme aasta vanused lapsed (artikli 1 lõige 4).

13 — Tegemist on mineraalainete, vitamiinide, aminohapete ja muude lämmastikuühendite ning muude eritoiduks ettenähtud ainete vajadusega.

14 — Sellega seoses meenutab direktiivi 91/321 kuues põhjendus, et selle direktiiviga hõlmatud eritooteid (imiku piimasegud ja jätkupiimasegud) reguleerivad toiduainete märgistuse üldeeskirjad, mis on sätestatud direktiiviga 79/112.

18. Direktiivi 91/321 ja direktiivi 96/5 muudeti vastavalt direktiividega 1999/50/EÜ [15] ja 1999/39/EÜ. [16] Viimased võeti vastu vastavalt direktiivi 91/321 artikli 6 või direktiivi 96/5 artikli 6 alusel ning ettevaatuspõhimõtet [17] rakendades. Nendega lisati artiklile 6 sätted pestitsiidide kohta selleks, et piirata viimaste sisaldust imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainetes. [18]

b) GMO-dest toodetud toiduainete märgistust puudutavad õigusnormid

19. GMO-dest toodetud toiduainete märgistust puudutavate eeskirjade alus sätestati nõukogu 23. aprilli 1990. aasta direktiivis 90/220/EMÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta. [19]

20. Nimetatud eeskirjade põhieesmärk oli kehtestada ühtne menetlus GMO-sid sisaldavate toodete või neist valmistatud toodete esmakordseks turuleviimiseks. Menetluse raames oli huvitatud ettevõtja kohustatud esitama asjaomasele riigile taotluse oma kavatsuse kohta viia selles liikmesriigis niisugune toode esmakordselt ühenduse turule. Taotlus pidi eelkõige sisaldama ettepanekut märgistamise kohta, milles on lisaks teistele kohustuslikele andmetele näidatud GMO-de olemasolu. Seejärel, kui turuleviimise otsus oli vastu võetud, pidi selle kohustusliku üksikasja kandma märgistusele, kuna ohutushinnangu tulemusel peeti toodet inimeste tervisele ja keskkonnale ohutuks. [20]

15 — Komisjoni 25. mai 1999. aasta direktiiv 1999/50/EÜ (EÜT L 139, lk 29; ELT eriväljaanne 13/24, lk 29).

16 — Komisjoni 6. mai 1999. aasta direktiiv 1999/39/EÜ (EÜT L 124, lk 8; ELT eriväljaanne 13/24, lk 23).

17 — Vt selle kohta direktiivide 1999/39 ja 1999/50 esimest ja neljandat põhjendust.

18 — Direktiivid 1999/39 ja 1999/50 kehtestavad põhimõtte, mille kohaselt neis direktiivides nimetatud toiduainetes sisalduvate pestitsiidijääkide määr ei tohi tarbitavas tootes ületada 0,01 mg/kg. Direktiivides on ka sätestatud, et teatud pestitsiide ei tohi kasutada põllumajandustoodete puhul, mis on ette nähtud nende toiduainete valmistamiseks, kuna nende pestitsiidide imendumine (ka 0,01 mg/kg piirmäära ulatuses) võib viia selleni, et imikud ja väikelapsed ületavad aktsepteeritava päevadoosi. Juhin tähelepanu asjaolule, et neid sätteid, mis puudutavad teatud pestitsiide, täiendati komisjoni kahe 10. veebruari 2003. aasta direktiiviga: direktiiviga 2003/13/EÜ, millega muudeti direktiivi 96/5 (ELT L 41, lk 33) ja direktiiviga 2003/14/EÜ, millega muudeti direktiivi 91/321 (ELT L 41, lk 37). Arvestades kõnealuste toiduainete saastumise riski pestitsiidide olemasolu tõttu keskkonnas, kehtestasid direktiivid 2003/13 ja 2003/14 eelduse, mille kohaselt loetakse, et pestitsiide ei ole kasutatud, kui nende jääke on vähem kui 0,003 mg/kg. Täpsustatakse, et nimetatud piirnormi, mida loetakse analüüsimeetodi kvantifitseerimispiiriks, vaadatakse korrapäraselt üle, et võtta arvesse tehnika arengut.

19 — EÜT L 117, lk 15. See direktiiv tunnistati hiljem kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiviga 2001/18/EÜ (EÜT L 106, lk 1). Direktiiv 90/220 muutus kehtetuks alles 17. oktoobril 2002, st pärast kuupäeva, millest tuleb põhikohtuasja käsitlemisel lähtuda, nii et sel kuupäeval oli direktiiv 90/220 veel kehtiv.

20 — Inimeste tervise või keskkonna kahjustamise riski võis ka arvesse võtta, kui toode oli juba turule viidud. Kui liikmesriigil oli tõsiseid põhjuseid arvata, et mõne tootega, mis oli juba turule viidud, kaasnes selline risk, oli tal võimalik ennetava meetmena piirata või keelata toote kasutamine või müük oma territooriumil, tingimusel et ta teavitas komisjoni ja teisi liikmesriike selleks, et selles osas võetaks vastu otsus.

21. Need direktiivi 90/220 sätted võttis suures osas üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. jaanuari 1997. aasta määrus (EÜ) nr 258/97 uuendtoidu ja toidu uuendkoostisosade kohta.[21]

22. Määruse nr 258/97 seatud märgistuse nõuded jõustusid teatud toodete osas sõltumata kuupäevast, millal need turule viidi (st enne või pärast määruse jõustumist).[22]

23. Selleks antud määrus nr 1813/97 tunnistati kehtetuks ja asendati määrusega nr 1139/98. Viimati nimetatud, muudetud määrust käsitlebki eelotsuse küsimus, mille eesmärk on täpsustada selle määruse *rationae materiae* kohaldamisala.

24. Määrusele nr 1813/97 järgnenud määrust nr 1139/98 kohaldatakse vastavalt selle artikli 1 lõikele 1 toidu ja toidu koostisosade suhtes, mida asjaomasel kujul tarnitakse lõpptarbijale ning mis on täielikult või osaliselt valmistatud otsusega 96/281 hõlmatud geneetiliselt muundatud sojaoast või otsusega 97/98 hõlmatud geneetiliselt muundatud maisist.

25. Määruse nr 1139/98 artikli 2 lõige 1 kehtestab põhimõtte, mille kohaselt kehtivad määruse kohaldamisalasse kuuluvatele toiduainetele täiendavad märgistuse erinõuded. Nimetatud nõuete (määratletud sama artikli lõikes 3) eesmärk on tagada tarbijale (direktiivi 79/112 poolt ettenähtud koostisosade nimekirja või selle nimekirjaga seoses) lisatud sõnade „valmistatud geneetiliselt muundatud sojaoast" või „valmistatud geneetiliselt muundatud maisist" abil teave nende koostisosade päritolu kohta, millest kõnealused toiduained on toodetud.

21 — EÜT L 43, lk 1; ELT eriväljaanne 13/18, lk 244. Nimetatud määruse kohaldamisala kõnealuste toodete osas on laiem kui direktiivi 90/220 kohaldamisala, sest see hõlmab nii toitu ja toidu koostisosasid, mis sisaldavad GMO-sid direktiivi 90/220 tähenduses või koosnevad nendest, kui ka geneetiliselt muundatud organismidest toodetud toitu ja toidu koostisosasid, mis kõnealuseid organisme ei sisalda (artikli 1 lõike 2 punktid a ja b).

22 — Nii nähtub komisjoni 19. septembri 1997. aasta määrusest (EÜ) nr 1813/97, mis käsitleb direktiivis 79/112 sätestamata andmete kohustuslikku lisamist teatavate GMO-dest toodetud toiduainete märgistusele (EÜT L 257, lk 7). Nimetatud määrust kohaldati komisjoni 3. aprilli 1996. aasta otsuses 96/281/EÜ, mis käsitleb suurendatud herbitsiid glüfosaadi taluvusega geneetiliselt muundatud sojaubade (*Glycine max L.*) turuleviimist vastavalt direktiivile 90/220 (EÜT L 107, lk 10), ette nähtud geneetiliselt muundatud sojaubadest toodetud toidu või toidu koostisosade märgistuse suhtes või komisjoni 23. jaanuari 1997. aasta otsuses 97/98/EÜ, mis käsitleb sellise geneetiliselt muundatud maisi (*Zea mays L.*) turuleviimist, milles on kombineeritud muundamise tagajärjel Bt-endotoksiini geenist tulenevad insektitsiidsed omadused ja herbitsiid glufosinaatammooniumi kõrgendatud taluvus, vastavalt direktiivile 90/220 (EÜT L 31, lk 69), ette nähtud geneetiliselt muundatud maisist toodetud toidu või toidu koostisosade märgistuse suhtes.

26. Siiski sätestab sama määruse artikli 2 lõige 2, et teatud toiduainete suhtes (kuigi need on valmistatud GMO-dest) märgistuse erinõuded ei kehti, kuna töötluse tulemusel puuduvad neis ainetes geneetilisest muundamisest tulenev valk ja DNA.[23]

27. Määrus nr 49/2000, millega muudeti määrust nr 1139/98, lisas ühe juhtumi (vastupidise eespool viidatule), mille puhul täiendavad märgistuse erinõuded ei kehti. See on ette nähtud muudetud määruse artikli 2 lõike 2 punkti b esimeses lauses. Eelotsuse küsimus käsitleb täpsemalt just nimetatud juhtumit.

28. Tegemist on olukorraga, kus määruse nr 1139/98 artikli 1 lõikes 1 osutatud GMO-dest pärinev materjal, millele võib lisanduda teistest GMO-dest saadud materjal (mis on määruse nr 258/97 alusel turule viidud), esineb toidu koostisainetes või ühest koostisainest koosnevas toidus, tingimusel et see materjal esineb seal juhusliku saastumise tõttu ja väikestes kogustes (kõige rohkem 1% ulatuses toidu koostisainetest ükshaaval võetuna või ühest koostisainest koosnevast toidust).

29. Nagu määruse nr 49/2000 neljandas ja kaheksandas põhjenduses on märgitud, võib juhuslik saastumine aset leida koostisainete või toiduainete külvi, koristuse, veo, ladustamise või töötlemise käigus, st tootmisahela igas osas.

30. Muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b teine lõik täpsustas, et „tuvastamaks, et nimetatud materjali esinemine on juhuslik, peavad ettevõtjad suutma esitada pädevaid asutusi rahuldavad tõendid selle kohta, et nad on võtnud vajalikke meetmeid, et vältida eelmises lõikes osutatud [GMO-de] (või nendest saadud toodete) kasutamist lähteainena."

31. Teisiti öeldes arvestati kirjeldatud juhul, et kõnealuseid koostisaineid ja toiduaineid ei ole toodetud GMO-dest, mille tõttu ei pidanud neile sellekohast märgistust lisama.

23 — See olukord on selgitatav asjaoluga, et geneetilisest muundamisest tulenev valk või DNA võivad olla järjestikuste töötlusetappide käigus hävinud (vt määruse seitsmeteistkümnes põhjendus).

32. Pärast kuupäeva, millest tuleb põhikohtuasja vaidluse puhul lähtuda, langetati muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punktis b ette nähtud 1% lubatud piirmäära 0,9%-le.[24]

B. *Siseriiklikud õigusnormid*

33. Tervishoiuministri 6. aprilli 1994. aasta dekreedi nr 500,[25] millega rakendatakse direktiiv 91/321, sätestab artikli 4 esimeses lõigus, et „imiku piimasegud peavad olema valmistatud [dekreedi] lisades kindlaksmääratud proteiinide baasil ja seal sisalduvate nõuete kohaselt, aga samuti teiste toiduainete baasil, mille kohandamist imikute sünnijärgseks eritoiduks peavad kinnitama üldiselt omaksvõetud teaduslikud andmed."

34. Vaidlustatud dekreediga lisati dekreedi nr 500/1994 artikli 4 esimesse lõiku järgmised sätted: „Igal juhul on [GMO-dest] saadud toodete kasutamine keelatud, kui määrusega (EÜ) nr 49/2000 ette nähtud erandist ei tulene teisiti." Need sätted ongi põhikohtuasja keskmes.

II. Põhikohtuasja faktilised asjaolud ja menetlus

35. Pärast vaidlustatud dekreedi jõustumist esitati selle vastu tühistamishagi sätete osas, mis täiendasid dekreedi nr 500/1994 artikli 4 esimest lõiku.

36. Tühistamishagi esitas Coordinamento delle associazioni per la difesa dell'ambiente e dei diritti degli utenti e consumatori (keskkonna- ja tarbijakaitseühingute liit).[26] Viimane väitis, et vaidlustatud dekreet on õigusvastane, kuna dekreet möönab määruse nr 49/2000 kohaldamisele viidates, et piimasegud sisaldavad GMO-dest saadud materjali 1% ulatuses, aga nende märgistuses ei ole vastavat märget.

24 — See tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määrusest (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta (ELT L 268, lk 1, ELT eriväljaanne 13/32, lk 432). Nimetatud määrus (millega tunnistati kehtetuks määrus nr 1139/98 ja määrus nr 49/2000) täpsustab artikli 12 lõikes 2, et määruses sätestatud märgistuse erinõudeid ei kohaldata toitude suhtes, mis sisaldavad GMO-dest koosnevat, neid sisaldavat või neist toodetud materjali alla 0,9% toidu üksikutes koostisosades või ühest komponendist koosnevas toidus, kui geneetiliselt muundatud organismide sisaldus toitudes on juhuslik või tehniliselt vältimatu. Sama artikli lõige 4 lisab, et võttes arvesse teaduse ja tehnoloogia arengut, võib kehtestada madalamaid piirmäärasid.

25 — *GURI* nr 189, 13.8.1994, lk 3 (edaspidi „dekreet nr 500/1994").

26 — Edaspidi „Codacons".

37. Tribunale amministrativo regionale del Lazio tühistas 14. mai 2002. aasta otsusega vaidlustatud dekreedi vaid osas, milles tema hinnangul kehtestati erand imiku piimasegude ja jätkupiimasegude märgistuse erinormidele, nii et nende toodete juhusliku saastumise korral ei olnud kohustuslik märgistusel mainida GMO-dest saadud materjali esinemist 1% ulatuses.[27]

38. Esimese astme kohus asus sellisele seisukohale põhjusel, et imiku piimasegude ja jätkupiimasegude suhtes kehtivad (direktiivides 91/321 ja 96/5 määratletud) märgistuse erinormid, mis on eraldiseisvad direktiiviga 79/112 ette nähtud üldistest eeskirjadest, millele viitab määrus nr 49/2000, nii et juhusliku saastumise puhul, mis ei ületa 1%, ei kohaldu nimetatud määruses sätestatud märgistuse kohustus imikutele või väikelastele mõeldud toodetele.

39. Ministero della Salute (Itaalia tervishoiuministeerium) esitas selle otsuse peale Consiglio di Stato'le apellatsioonkaebuse. Eelotsusetaotlusest nähtub, et apellatsioonkaebus käsitleb vaid otsuse seda osa, mille tulemusel vaidlusalused siseriiklikud sätted tühistati.

40. Apellatsioonkaebuse toetuseks väitis Ministero della Salute, et ükski imiku toiduaineid käsitlev direktiiv ei sisalda norme GMO-dest saadud materjali olemasolu märgistusele lisamise kohta. Üksnes muudetud määrus nr 1139/98 kehtestab vastavad sätted. Järelikult kohalduvad selle määruse artikli 2 lõike 2 punktis b sätestatud märgistusreeglid imiku toiduainetele.

41. Associazione Italiana Industrie Prodotti Alimentari (AIIPA) (Itaalia toiduainetööstuse ühing) astus menetlusse Ministero della Salute toetuseks. Adusbef ja Federconsumatori astusid menetlusse Codaconsi toetuseks.

III. Eelotsuse küsimus

42. Arvestades poolte edastatud seisukohti, otsustas Consiglio di Stato menetluse pea-

27 — Seevastu sedastas nimetatud esimese astme kohus, et vaidlusalused sätted olid õiguspärased selles osas, milles need mõõnsid, et juhusliku saastumise tõttu sisaldab imiku- ja väikelaste toit GMO-dest pärinevaid aineid, mis ei ületa 1%.

tada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse (EÜ) nr 1139/98, muudetud määruse (EÜ) nr 49/2000 artikliga 1, artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb kohaldada ka imikutele ja kuni kolmeaastastele lastele mõeldud toiduainete suhtes; eelkõige, kas nende toodete juhuslik saastumine GMO-dest pärineva materjaliga, mille kogus ei ületa 1% koostisainetest, tuleb märgistusele lisada või mitte?"

43. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib selle küsimusega sisuliselt teada, kas muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada selliselt, et see kohaldub imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete suhtes.

IV. Õiguslik analüüs

44. Küsimusele vastamiseks vaatlen esiteks muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b sõnastust, teiseks selle üldist ülesehitust koos toiduainete märgistuse alaste ühenduse õigusaktidega, mille raamistikku määrus kuulub, kolmandaks määruse eesmärki ja neljandaks ettevaatuspõhimõttest tulenevaid nõudeid.

A. *Muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b esimese lõigu sõnastus*

45. Tuletan meelde, et muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b esimene lõik sätestab, et *„nimetatud toiduainete* suhtes ei kehti täiendavad märgistuse erinõuded, kui [...] artikli 1 lõikes 1 osutatud [GMO-dest] saadud materjal koos muudest [GMO-dest] saadud materjaliga, mis on määruse (EÜ) nr 258/97 alusel turule viidud, esineb toidu koostisainetes või ühest koostisainest koosnevas toidus kõige rohkem 1% ulatuses toidu koostisainetest ükshaaval võetuna või ühest koostisainest koosnevast toidust, tingimusel et see materjal esineb seal juhuslikult."[28]

28 — Kohtujuristi kursiiv.

46. Eespool viidatud sätetes mainitud toiduaineid määratleb muudetud määruse nr 1139/98 artikli 1 lõige 1 kui „toitu ja toidu koostisosasid [...], mida asjaomasel kujul tarnitakse lõpptarbijale või toitlustusettevõtetele ning mis on täielikult või osaliselt valmistatud otsusega 96/281/EÜ hõlmatud geneetiliselt muundatud sojaoast [või] otsusega 97/98/EÜ hõlmatud geneetiliselt muundatud maisist."

47. Toodud määratlus ei põhine ühelgi lõpptarbija vanuse, arenguetapi või tervisliku seisundiga seotud kriteeriumil. Järelikult ei ole muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b kohaldamisel oluline, et kõnealused toiduained on mõeldud imikutele või väikelastele.

48. Seega tuleb tõdeda, et nende sätete sõnastus ei välista muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b kohaldamist toiduainetele, mis on mõeldud imikutele ja väikelastele asjaomasel kujul tarnimiseks, kui need on kas täielikult või osaliselt saadud otsustes 96/281 ja 97/98 ettenähtud GMO-dest.

49. Minu arvates ei sea ka muudetud määruse nr 1139/98 üldine ülesehitus seda järeldust kahtluse alla.

B. *Muudetud määruse nr 1139/98 üldine ülesehitus*

50. Midagi määrustes nr 1139/98 ja 49/2000 ei viita sellele, et imikutele ja väikelastele mõeldud toiduained ei kuulu nimetatud määruste kohaldamisalasse, või vähemalt muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b kohaldamisalasse.

51. Määruse nr 1139/98 artikli 2 lõige 4 (mille sätteid määrusega nr 49/2000 ei muudetud) sätestab tõepoolest, et „käesolev artikkel [täpsemalt selle artikli lõike 2 punkt b] ei piira muid toiduainete märgistamisega seotud ühenduse õigusaktidest tulenevaid nõudeid."

52. Sellest sõnastusest nähtub, et muudetud määruse nr 1139/98 artiklis 2 ette nähtud toiduainete märgistuse *erinorme* kohalda-

takse nimetatud määrusega hõlmatud toiduainete suhtes, välja arvatud siis, kui need lähevad vastuollu muude selles valdkonnas kehtivate normidega, eriti teiste *erinormidega,*[29] nagu imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete alased normid, või takistavad nende kohaldamist.

53. Tuleb siiski märkida, et muudetud määruse nr 1139/98 artiklis 2 sätestatud märgistuse erinormide kohaldamine ei lähe vastuollu ega riku direktiivides 91/321 ja 96/5 ette nähtud nõudeid seoses imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete märgistusega.

54. Nimelt, nagu rõhutasid õigesti Ministero della Salute ja Euroopa Ühenduste Komisjon, ei kätke direktiiv 91/321 ega direktiiv 96/5 sätteid, mis nõuaksid, et imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete märgistus sisaldaks andmeid GMO-de olemasolu kohta nendes toiduainetes või selle kohta, et need on sellisest materjalist toodetud.[30]

55. Kuid minu arvates ei tulene selliste sätete puudumine asjaolust, et direktiivid oleksid täielikult välistanud selle, et nimetatud toiduained sisaldavad GMO-dest saadud materjali, nii et ei oleks olnud vajalik ette näha vastavat märgistust.

56. Nimelt nii direktiiv 91/321 kui ka direktiiv 96/5 piirduvad artiklis 5 selle sätestamisega, et imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete tootmiseks võib kasutada ainult teatud aineid, mis on kohandatud nende eritoiduks. Sellega seoses on vaid

29 — Nii on see eriti toiduainete märgistuse *üldreeglite* puhul, mis on ette nähtud direktiivis 79/112, hiljem direktiivis 2000/13. Nimelt määruse nr 1139/98 artiklis 2 loetletud kohtustuslikud andmed (GMO-dest toodetud toiduainete märgistuseks) vaid täiendavad vastavalt nende direktiivide artikli 4 lõike 2 esimesele lõigule ühe või teise direktiivi seatud nõudeid (vt käesoleva ettepaneku punktid 8–10). Sellest järeldub ilmselgelt, et erandi tegemine sellele märgistuse erinõudele (kohaldades muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b) ei mõjuta kuidagi direktiivides 79/112 ja 2000/13 järjestikuselt ette nähtud toiduainete märgistuse üldreeglite kohaldamist.

30 — Kuigi nimetatud direktiivide kohaselt peab imikutele või väikelastele mõeldud toiduainete märgistus sisaldama teatud kohustuslikke andmeid, on need määruses nr 1139/98 ettenähtust erinevad. Nimelt, nagu mainisin juba käesoleva ettepaneku punktides 16 ja 17, puudutavad samades direktiivides sätestatud kohustuslikud andmed näiteks asjaomaste toiduainete vitamiini-, valkude, lipiidide ja süsivesikute sisaldust, energiasisaldust või kasutusviisi. Need andmed käsitlevad muud teavet kui GMO-de olemasolu. Liiatigi, kuna erinevad kohustuslikud andmed (ühelt poolt need, mis on ette nähtud direktiivis 91/321 või direktiivis 96/5 ja teiselt poolt need, mis on ette nähtud määruses nr 1139/98) ei ole omavahel kokkusobimatud, võib neid lisada kumulatiivselt.

mainitud, et nende ainete puhtusekriteeriumid nähakse ette hiljem. Sama mõttekäiku järgides piirduvad nimetatud direktiivid artiklis 6 selle sätestamisega, et asjaomased toiduained ei tohi sisaldada ühtki ainet imikute või väikelaste tervisele ohtlikus koguses. Selles osas on samuti vaid mainitud, et vajaduse korral nähakse hiljem ette kõikide selliste ainete piirmäärad.

57. Nimetatud sätetest ei saa järeldada, et imikute või väikelaste toiduained ei või vähimalgi määral GMO-dest saadud materjali sisaldada.

58. Lisaks ei ole vastupidiselt pestitsiididele[31] direktiivi 91/321 ega direktiivi 96/5 artikli 6 alusel siiani määratud ühtegi ülempiiri GMO-dest saadud materjali olemasolule imikutele ja väikelastele mõeldud eritoidus.

59. Neid argumente tuleb võtta arvesse asjaolu tõlgendamisel, et direktiivides 91/321 ja 96/5 puuduvad sätted imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete märgistusele GMO-de või neist saadud materjali olemasolu lisamise kohustuse ulatuse kohta. Ainus teave, mida sellest võib tuletada, on see, et nimetatud direktiivid ei sea vastavale märgistusele ühtegi erinõuet.

60. Järeldan sellest, et võimalus teha muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b alusel erand erinõuetest (teatud toiduainetes) GMO-dest saadud materjali olemasolu märgistuse kohta, ei mõjuta tegelikkuses direktiivides 91/321 ja 96/5 ette nähtud märgistuse erinormide kohaldamist.

61. Lisaks, vastupidiselt sellele, mida näib väitvat Codacons, ei õigusta asjaolu, et muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkt b on erand märgistuse (sama artikli lõikes 1 sätestatud ja lõikes 3 täpsustatud) erinõuetest ja mida peab seega tõlgendama kitsendavalt, et vaid selle ainsa väite põhjal jäetakse imikute ja väikelaste toiduained nimetatud erandlike sätete kohaldamisalast välja.

31 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 18.

62. Kui nõustuda vastupidisega, tähendaks see kõnealuse määruse artikli 2 lõike 2 punkti b esimesse lõiku sätete lisamist. Nimelt, nagu eespool rõhutasin, on selles artiklis sõnaselgelt ette nähtud, et see kohaldub „nimetatud toiduainete" suhtes. Nagu eespool samuti nägime, hõlmab see väljend vaikimisi, kuid kahtlemata imikute ja väikelaste toiduaineid (meenutagem, et seda juhul, kui need on toodetud otsustes 96/281 ja 97/98 nimetatud GMO-dest). Nende toiduainete väljajätmine artikli 2 lõike 2 punkti b kohaldamisalast kujutaks endast pigem seadusandlikku toimingut kui lihtsat tõlgendamist.

63. Seetõttu leian, et muudetud määruse nr 1139/98 üldise ülesehitusega ei ole vastuolus selle määruse artikli 2 lõike 2 punkti b kohaldamine toiduainete suhtes, mis on mõeldud imikutele ja väikelastele.

64. Minu arvates tuleb sama järeldus teha ka nimetatud määruse eesmärkide vaatlusest.

C. Muudetud määruse nr 1139/98 eesmärgid

65. Nagu Euroopa Kohus 12. juuni 2003. aasta otsuses Glawischnig rõhutas, taotleb määrus nr 1139/98 kahte eesmärki.[32]

66. Esiteks, vastavalt määruse neljandale põhjendusele, on selle eesmärk kõrvaldada GMO-dest saadud toitude ja toidu koostisosade vaba liikumise võimalikud takistused, mis tulenevad nende märgistuse alaste siseriiklike normide erinevusest. Teiseks, vastavalt määruse üheksandale põhjendusele, on selle eesmärk teavitada lõpptarbijat kõikidest toidu tunnustest või omadustest, mille tulemusena seda ei või enam käsitleda samaväärsena olemasoleva toiduga, kuna see valmistati GMO-dest.

67. Nende kahe eesmärgi täitmiseks tuleb vastu võtta ühised märgistuseeskirjad (otsuste 96/281 ja 97/98 alusel turule viidud) teatud GMO-dest valmistatud toidu ja toidu

32 — 12. juuni 2003. aasta otsus kohtuasjas C-316/01: Glawischnig (EKL 2003, lk I-5995, punkt 30). Vt selle kohta samas asjas kohtujurist Tizzano ettepaneku punkt 32.

koostisainetele. Seda mõttekäiku järgides on määruse nr 1139/98 kaheteistkümnendas põhjenduses rõhutatud, et märgistusnõuded ei tohi olla liialt keerukad, ent peaksid siiski olema piisavalt üksikasjalikud ja andma tarbijatele vajalikku informatsiooni.

68. Määrus nr 49/2000, millega muudeti määrust nr 1139/98, taotleb samu eesmärke. Sarnaselt viimasega püüab see ühitada erinevaid asjaomaseid huve, st ettevõtjate ja tarbijate huve.

69. Nimelt sätestades, et määruse nr 1139/98 seatud märgistuse erinõuetest võib teha erandi, kui juhusliku saastatuse määr ei ületa 1%, väljendab määrus nr 49/2000 seadusandja soovi arvestada ettevõtjate pingutustega vältida teatud GMO-de kasutamist valmistatavate toodete toorainena, kaitstes samas niipalju kui võimalik tarbijate õiguslikku huvi saadava teabe osas.

70. Muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b ulatuse määratlemisel tulebki arvestada kahte nimetatud eesmärki ja ühenduse seadusandja vastavat soovi ühitada erinevaid olemasolevaid huve.

71. Ettevõtjate puhul on ilmne, et nende huvides on nimetatud artikli kohaldamine imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete suhtes.

72. Nimelt tekitaksid kõik märgistuse andmed, mis viitaksid GMO-dele, klientides tõenäoliselt vaistliku tõrjuva reaktsiooni, kuna need toiduained on mõeldud kõnealusele konkreetsele inimgrupile. Ilmselt oleks see nii ka juhul, kui märgistuses oleks mainitud, et sellistest organismidest saadud materjali olemasolu nendes toiduainetes on vaid juhuslik ning vähem kui 1%.

73. Ettevõtjatele selle piirini vähendatud juhusliku saastatuse puhul nimetatud märgistuskohustuse kehtestamine oleks ilmselgelt vastuolus nende huvidega, seda enam, et just sel puhul on ettevõtjad üles näidanud

erilist hoolsust saastatuse vältimiseks. Mainitud nõude kehtestamine võib seetõttu takistada imikute ja väikelaste toiduainete vaba liikumist.

74. Tarbijate huvide kaitse aga nõuab vastupidi rangemat imikute ja väikelaste toiduainete märgistuse kohustust, mis kehtiks isegi vähese ja juhusliku saastatuse korral.

75. Eeltoodut arvestades tuleb ühenduse seadusandja kehtestatud teabe- või märgistusnõude ulatuse määramisel siiski meeles pidada, mis on selle tegelik mõte.

76. Nõude eesmärk on võimaldada tarbijatel teha toodete vahel teadlik valik, st nii, et neid ei eksitata pakutavate toodete omaduste osas.

77. Seetõttu tuleb käesolevas asjas küsida, kas see, et imikute ja väikelaste toiduainete märgistuses puuduvad igasugused andmed GMO-de (mille turuleviimine on lubatud) olemasolu kohta, võib tarbijaid eksitada, kui selle ülempiiriks on 1%.

78. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb selleks, et otsustada, kas nimetus, kaubamärk või viide märgistuses võib ostjat eksitada, võtta arvesse piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepaneliku ja aruka keskmise tarbija eeldatavat ootust.[33]

79. Leian, et seda kohtupraktikat saab kohaldada niisugusel juhul nagu põhikohtuasjas, kui tuleb hinnata seda, kas märgistus on eksitav, kui sellel puuduvad teatud andmed.

80. Seega tuleb leida vastus küsimusele, kas piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas keskmine tarbija võib eeldada,

33 — Vt eelkõige 6. juuli 1995. aasta otsus kohtuasjas C-470/93: Mars (EKL 1995, lk I-1923, punkt 24); 16. juuli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-210/96: Gut Springenheide ja Tusky (EKL 1998, lk I-4657, punkt 31); 28. jaanuari 1999. aasta otsus kohtuasjas C-303/97: Sektkellerei Kessler (EKL 1999, lk I-513, punkt 36) ja 4. aprilli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-465/98: Darbo (EKL 2000, lk I-2297, punkt 20).

et imikute ja väikelaste toiduainetes leidub juhusliku saastatuse tõttu 1% ulatuses teatud GMO-dest saadud materjali (mille turuleviimine on lubatud).

81. Minu arvates võib seda tõepoolest eeldada. Nimelt on keskkonna saastatus GMO-dega hästi teadaolev nähtus, mida meedia regulaarselt kajastab. Muuseas sundis just see nähtus ühenduse seadusandjat tõsiselt kontrollima selliste organismide tahtlikku viimist keskkonda, allutades selle range menetluse raames erinevatele nõuetele. Sellega seoses tuletavad nii direktiiv 90/220 kui ka direktiiv 2001/18 meelde, et „katse eesmärgil või kommertstootena suurel või vähesel hulgal keskkonda viidud elusorganismid võivad seal paljuneda ja ületada riigipiire, avaldades sellega mõju ka teistele liikmesriikidele."[34]

82. Keskkonna saastatus GMO-dega on tegelikkus, millest piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas keskmine tarbija peaks olema teadlik. Samuti võib oletada, et ta võib eeldada, et imikute ja väikelaste toiduainetes leidub kas või vähesel määral saastatust või võõraineid, hoolimata ettevõtjate pingutustest vältida sellistest organismidest saadud materjali olemasolu nendes toodetes.

83. Seetõttu, isegi kui eeldada, et mõnel juhul ei ole tarbijad sellest teadlikud ning neid võib seega GMO-dele viitavate andmete puudumine eksitada, on see oht väike ega õigusta järelikult sellist kaupade vaba liikumise takistust, mis tuleneks märgistusele vastavate andmete lisamise kohustusest, kui saastatus on juhuslik ja vähem kui 1%.[35]

84. Toodud järeldus on seda põhjendatum, et lisaks GMO-dest saadud materjali olemasolu juhuslikkusele leidub seda väiksemas koguses kui 1%, nii et võimalik eksimus ei

34 — Vt vastavalt nimetatud direktiivide teine ja neljas põhjendus.

35 — Vt selle kohta 13. detsembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-238/89: Pall (EKL 1990, lk I-4827, punkt 19); eespool viidatud Mars'i kohtuotsus (punkt 19); 26. oktoobri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-51/94: komisjon *v.* Saksamaa (EKL 1995, lk I-3599, punkt 34) ja eespool viidatud Darbo kohtuotsus (punkt 28).

olnud seotud valdava osaga asjaomastest toiduainetest või nende olulise omadusega.[36]

85. Pealegi võib küsida, kas märgistusele määruse nr 1139/98 alusel selliste märgete nagu „valmistatud geneetiliselt muundatud sojaoast" või „valmistatud geneetiliselt muundatud maisist" lisamine pigem ei eksita tarbijat, kui teavitab teda objektiivselt pakutavate toiduainete omadustest. Selline märge võib jätta mulje, et nimetatud toiduained valmistati teadlikult GMO-dest ning sisaldavad olulisel määral neist organismidest saadud aineid. See ei vastaks aga tõele, kui saastatus on juhuslik ning seda on vähem kui 1%, nagu on ette nähtud muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punktis b.

86. Esitatud mõttekäigust järeldub, et minu hinnangul ei ole kõnealuse määruse tarbija teavitamise eesmärgiga vastuolus see, et määruse artikli 2 lõike 2 punktis b sätestatud erand märgistamise kohustusest hõlmab imikutele ja väikelastele mõeldud toiduaineid. See on seda enam põhjendatud, et tarbija teavitamise eesmärki tuleb ühitada teise eesmärgiga, mis on samuti seatud nimetatud määrusega ning mis seisneb toiduainete liikumisvabaduse lihtsustamises.

87. Selle tulemusena leian, et muudetud määruse nr 1139/98 eesmärkidega ei ole vastuolus, kui määruse artikli 2 lõike 2 punkti b kohaldatakse imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete suhtes.

88. Eeltoodust järeldan, et muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada selliselt, et see on kohaldatav imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete suhtes.

89. Minu arvates ei sea nimetatud järeldust kahtluse alla ka ettevaatuspõhimõttest tulenevad nõuded.

36 — Vt sarnast mõttekäiku eespool viidatud Darbo kohtuotsuses (punkt 30) ning minu ettepanekus selles kohtuasjas (punktid 51 ja 73).

D. *Ettevaatuspõhimõttest tulenevad nõuded*

90. Codaconsi väitel ei taga nüüdisaegne tehnika, millega on võimalik tuvastada GMO-de olemasolu toiduainetes, sisalduse täpse mõõtmise osas kindlat tulemust, seetõttu on hetkel võimatu kindlaks teha, kas GMO-dest saadud materjali on (eriti imikutele ja väikelastele mõeldud) toiduainetes [vastavalt muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punktile b] rohkem kui 1% või mitte.[37]

91. Codaconsi arvates järeldub sellest, et ettevaatuspõhimõtte alusel tuleb muudetud määruse artikli 2 lõike 2 punkti b tõlgendada selliselt, et see ei ole kohaldatav imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainetele.

92. Nimetatud argumendiga ei saa nõustuda järgnevatel põhjustel.

93. Väljakujunenud kohtupraktika[38] kohaselt johtub ettevaatuspõhimõttest tõepoolest, et kui valitseb ebakindlus selles osas, kas esineb oht inimeste tervisele, või selle ulatuse kohta, võib võtta tarvitusele kaitsemeetmed, ootamata ära, et nende ohtude tegelikkus ja tõsidus oleks täielikult tõestatud.

94. Euroopa Kohus on siiski täpsustanud, et ohu hindamine ei või tugineda puhtalt hüpoteetilistele kaalutlustele.[39]

95. Kuigi kaasaja tehnika ei võimalda GMO-dest saadud materjali olemasolu toiduainetes täpselt mõõta, ei ole käesolevas asjas praeguseks siiski esitatud ühtegi konkreetset tõendit, millest võiks mõistlikult järeldada, et juhul, kui sellise materjali olemasolu ületab vaid vähesel määral 1% piiri, võib sellest tekkida oht imikute ja väikelaste tervisele. Ehkki sellega seoses tuleb möönda,

37 — Codaconsi sõnul on (praegusel arengutasemel tehnoloogia, millega tuvastatakse GMO-de olemasolu toiduainetes) vea ülemmäär 30%, mistõttu, kehtestades piirmäärana 1%, seadis määrus nr 49/2000 tegelikkuses piirmääraks 1,30%.

38 — Vt eelkõige 5. mai 1998. aasta otsused kohtuasjas C-157/96: National Farmer's Union jt (EKL 1998, lk I-2211, punkt 63) ja kohtuasjas C-180/96: komisjon *v.* Ühendkuningriik (EKL 1998, lk I-2265, punkt 99); 9. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-236/01: Monsanto Agricoltura Italia jt (EKL 2003, lk I-8105, punkt 111); 5. veebruari 2004. aasta otsused kohtuasjas C-95/01: Greenham ja Abel (EKL 2004, lk I-1333, punkt 43) ja kohtuasjas C-24/00: komisjon *v.* Prantsusmaa (EKL 2004, lk I-1277, punkt 56) ning 2. detsembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-41/02: komisjon *v.* Madalmaad (EKL 2004, lk I-11375, punkt 52).

39 — Vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Monsanto Agricoltura Italia jt (punktid 106 ja 113); 23. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-192/01: komisjon *v.* Taani (EKL 2003, lk I-9693, punkt 49) ning eespool viidatud kohtuotsused Greenham ja Abel (punkt 43); komisjon *v.* Prantsusmaa (punkt 56) ja komisjon *v.* Madalmaad (punkt 52).

et määruse nr 49/2000 seatud 1% piirmäära toiduainete märgistamise (ja mitte nende koostise) osas langetati (pärast põhikohtuasjas arvestatavat kuupäeva) 0,9%-le, ei tundu see asjaolu iseenesest otsustav.

96. Lisaks, isegi kui eeldada, et see oht on olemas, peaks vastavad meetmed võtma juba määruse nr 258/97 alusel uuendtoidu ja toidu uuendkoostisosade ühenduse turule viimise menetlusetapis. Nimelt, nagu rõhutas komisjon, kaasneb nimetatud menetlusega toiduainete ohutushindamine ja selle tulemusel antakse turuleviimise luba vaid siis, kui neid peetakse inimeste tervisele ohutuks.

97. Veel tuleb rõhutada, et määruse nr 258/97 artikkel 12 sätestab, et kui uute andmete või olemasolevate andmete ümberhindamise tulemusena on liikmesriigil piisavalt põhjust arvata, et määrusele vastava toidu või toidu koostisosa kasutamine ohustab inimeste tervist või keskkonda, võib kõnealune riik nimetatud toiduga või toidu koostisosaga kauplemist ja selle kasutamist oma territooriumil *ajutiselt* piirata või selle peatada. Ta peab siiski sellest viivitamata teistele liikmesriikidele ja komisjonile *teatama* ning oma otsust põhjendama. Seejärel võtab komisjon vastavalt juhtumile vajalikud meetmed.

98. Nagu Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuses Monsanto Agricoltura Italia jt rõhutas, on see määruse nr 258/97 artikli 12 kaitsesäte ettevaatuspõhimõtte eriväljendus. Euroopa Kohus järeldas sellest, et nimetatud põhimõte peab olema lahutamatu osa otsustusprotsessist, mille tagajärjel võetakse selle määruse artikli 12 ja 13 alusel meetmeid inimeste tervise kaitseks.[40]

99. Minu arvates aitavad kõik nimetatud õigusnormid (selliste toiduainete turule viimise kohta, mis sisaldavad GMO-sid või mis on kõnealustest organismidest toodetud, kuid ei sisalda neid) oluliselt kaasa ettevaatuspõhimõtte järgimisele.

100. Neil asjaoludel leian, et hilisemas etapis ei ole samale põhimõttele tuginedes vajalik seada kohustuseks, et imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete puhul tuleb järgida määruse nr 1139/98 artikli 2 lõikes 3 ette nähtud märgistusnõudeid, isegi kui nende

40 — Vt punkt 133.

toiduainete puhul on tegemist vaid juhusliku saastatusega, mis (sõltumata GMO-de kindlakstegemise tehnika arenguetapist) püsib proportsionaalselt väike.

101. Seetõttu olen arvamusel, et muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b kohaldamine imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete suhtes ei ole vastuolus ettevaatuspõhimõttega.

102. Järelikult tuleb eelotsuse küsimusele vastata, et muudetud määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada selliselt, et see on kohaldatav imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete suhtes.

V. Ettepanek

103. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Consiglio di Stato esitatud küsimusele järgnevalt:

Nõukogu 26. mai 1998. aasta määruse (EÜ) nr 1139/98, mis käsitleb direktiivis 79/112/EMÜ sätestamata andmete kohustuslikku lisamist teatavate geneetiliselt muundatud organismidest toodetud toiduainete märgistusele, muudetud komisjoni 10. jaanuari 2000. aasta määrusega nr 49/2000, artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada selliselt, et see on kohaldatav imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete suhtes.